

1961 FEB 24

Budapest erkélyének nevezte egyik külföldi vendégünk a Szabadsághegyet, amelynek hosszú gerince valóban karzatszerűen húzódik el a főváros fölött. A Budai-hegység belső övének gyönyörű félköre innen ível a Hármashatárhegyig, s a legelragadóbb kilátást nyújtja az alatt elterülő roppant városra.

Ez a nagyszerű erkély egy olyan hegység központi része, amelyben merész sasbércek, festői sziklacsúcsok váltakoznak tágas medencékkel, mély szurdokokkal és kanyargós völgyekkel. A Budai-hegység legvadregényesebb völgyei — a Zúgliget, a Csillagvölgy, a Harangvölgy, az Irhásárok, a Farkasvölgy — mind a Szabadsághegy oldalába vésődnek bele, s olyan tájképeket formálnak, melyekben a közép-hegység szelíd bája, változatos, meleg szépsége a magashegyek zordon fenségével párosul. „Az egész Zúgliget mellékvölgyeivel, a Csillag- és Harangvölgyvel egy darab Svájc a budai hegyek között, amely a főváros környékének legfestőibb része” — írja az igen illetékes Jókai, aki a Szabadsághegy — az akkori Svábhegy — első felfedezői közé tartozik.

A budai polgár a múlt század közepéig csak a Svábhegy völgyeibe merészkedik, a „felséges messzelátás” nem vonzza, legfeljebb a Disznófőhöz rándul ki elemózsiás kosaraival. Rekkenő nyári vasárnapokon a messzi Pestről is érkeznek zarándók a Mátyás-csörgőhöz: „kedvderítést keresők, vagy az élet mindennapiságába némi változást hozni szándékozók” — ahogy Döbrentei Gábor a svábhegyi völgyek első kirándulóit jellemzi. A hegy oldalát prészázakkal teleszórt szőlők borítják ekkor, de teteje még valóságos ősvadon, Jókainak baltával és fűrészszel kell utat törnie telkéig, amelyen később felépíti kedves nyaralóházát.

Költők látják meg először e táj szépségeit, költők és mesemondók. Virág Benedek gyakran pengeti lantját ama „böcsületes agg hegy” lábánál, hol „a disznófőtől neves erdő zúg, zalog, ordít”, s Petőfi az erő vezet fel ifjú hitvesét a Zúgliget fölötti oromra,

ANTALFFY GYULA:

Budapesti LEVÉL

A SZABADSÁGHEGYRŐL

hogy megmutassa neki a kék messziség ködében alant elheverő főváros. Egy komor, sárgafalú villában hosszú őszi éjeken át fagygyúgyertya lebegő, sápadt fényinél írja mesteri korrajzait Kemény Zsigmond. Gyakran hetekre bezárkózik magányos nyárlakába, kenyéren és szalonán él, s nappalra is beretesztelt nehéz ablaktáblák mögött viaskodik a „Zord idő” árnyalakjaival. A Karthausi-lak rózsakertjében Eötvös József hajol kéziratára fölé, s nemes lejtésű körmondatokban írja röpiratait, vezércikkeit, regényfolytatásait. Odább a hegyen, egy örökzölddel befuttatott ablak mögött, a biedermeier asztalon édes mese csordogál Jókai tollából...

A költők, írók nyomán egyre többen fedezik fel a

Svábhegyet, nyaralók, kéj-lakok, svájci házak, villák, tuszkulánnumok épülnek, majd a századforduló idején hatalmas kastélyok, az újjagdagok palotáknak beillő nyaralói. Zárt világ lesz a Svábhegy, a vagyoni előkelőség kisajátított birodalma, s korlátai csak akkor dőlnek le, amikor még a nevét is levetkezi, amikor — Szabadsághegyé válik. Lakói ma miben sem különböznek a főváros más kerületeinek népétől. Reggelenként a jó öreg fogaskerekű, meg zsúfolt autóbuszok sora viszi munkahelyeikre a millenniumkori kastélyok és modern bérvillák lakóit, s nemso-kára trolibuszvonala is vezet majd fel a hegyre, melynek immár az Atomreaktor meg a tizenegyemeletes televíziós torony a jelképe.

De ha a hegyháti úton a Jánoshegy felé sétálunk, még ma is sűrű erdőrengtet fogad magába. Ligetes tisztásain nyáridőben tíz-és tízezrek táboroznak, pihennek, levegőznek, ha pedig lehull a hó, sietők serege siklik alá a gyengéden lejtő hegyoldalakon. A hajdani Normafa és az Anna kápolna tájéka úgy nyüzsgő ilyenkor, mint vig májálisok idején, a rejtett erdei utakon pedig hosszú libasorban ródlizók futnak lefelé. S körülöttük a táj mintha századok óta nem változott volna. A sudár bükkök szürkésfehér márványoszlopként sorakoznak egymás mellett, s olyan vénségesek, hogy talán még látták Rákóczi portyázó vitézeit, amint a Kuruclesnél cselet vetnek a labancnak.

A nagy, puha tisztásokon tömött hósakállával úgy áll egy-egy magányos tölgyóriás, mintha a középkorból maradt volna ránk különleges természeti műemlékként. Micsoda rengeteg erdő zúgott itt, amikor Buda falaitól Solymárig, Visegrádig Mátyás vadaskertje volt az egész hegyvidék. Ezeknek a nagyságos tölgyeknek, bükköknek az ősei hallották Corvin kürtje szavát, s Disznófő forrása be sokszor oltotta a szarvastűző fejedelmi vadász szomját. „Itt valaha Mátyás király — Nézhette az estéli táj — Kék fényben a megbúvó vad — Nyoman felrebbenő rigókat” — szólal meg elmélázva Tóth Árpád csendes sétatáján a vén bükkök alatt.

Ez a történeti és természeti regényességben egyaránt oly gazdag táj alá tekint az erdős gerincek nagyívű amfiteátrumában lomhán elfekvő Budapestre, melynek hegy-völgyeken átlépő utcái teljesen be-szöszöttek az alacsonyabb domborokat, felkúsznak ide a tetőre is, a Duna túloldalán, a pesti síkságon pedig a láthatár aljáig szétárad házainak tengere. Alunk a roppant erkélyi peregmen, alattunk kétmillió ember életének nagyszerű díszlete, s mint vadméhek szelíd döngöcsélése, úgy hat csak fel hozzánk a tompán morajló világváros lüktető zsongása.

Csendesen hull a hó, s lassan kékes párázatokba vész a lenti kép.